

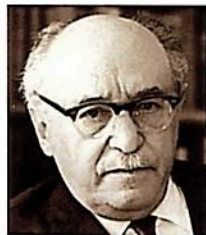
טוב לאדם / זלמן שז"ר

טוב לאדם היות פעם בדד.
לא ספר, לא רע, לא ציבור ולא פרט,
רק הוא עם לבו, עם הלב רק בלבד.
טוב לאדם היות פעם בדד.

וטוב כי יצא פעם ריק מנכסיו.
לא בית, לא שדה, לא נדרש, לא חייב.
רק יקשיב אל ליבו ויחריש חרש רב
טוב כי יצא האדם מנכסיו.

כי יקשיב אל לבו ויבין לחייו
וידע אשר יש ויחוש מה חייב.

זלמן שז"ר – נשיאה ה-3 של
ישראל בשנים 1963-1973

עלון מס' 1483 – 12/8/16

פתיח

האולימפיאדה מספקת לרבים מאיתנו, בעיקר כאלה שספורט הכורסא חביב עליהם, רגעים רבים של נחת וקורת רוח, שהם ניגוד משווע לאוגוסט האימתני (39 מעלות בצל 37 אחוזי לחות!!). מה חבל שדווקא בימים אלה, ערוץ הספורט שמספרו חמש נראה כמו מודל חיזור של השלג דאשתקד, וברגעים הכי מותחים שירדן גרבי על סף מדליה, מתכסה לו המסך במעטה קודר של דאגה.

מילא אנחנו, הפריפריה, אבל התקשורת על רוב גווניה הפכה מגויסת ליצירת אייקון ישראלי מזן חדש. הגדיל לעשות 'ידיעות אחרונות' של יום רביעי שעל עמודו הראשון מככבת מדליסטית הארד ירדן גרבי, בעוד שאר ענייני היום נדחקים לעמודים הפנימיים. אריה מליניאק עיתונאי, פרשן, קאוצ'ר ומאמן כדורסל מצליח בעברו, מצא את הנוסחה מדוע ישראלים אינם מרבים לעלות לפודיום. "בישראל לא באמת עובדים, רק מנסים לתחמן", קובע מליניאק, "ולכן הסיכוי של ספורטאי לזכות במדליה אולימפית הוא פחות מאחוז אחד, אז ברור שאנחנו בהיסטריה כשירדן גרבי עושה את הבלתי ייאמן. מצד שני, למה אנחנו בדפרסיה כשהספורטאים כושלים?"

"בישראל", משיב לעצמו מליניאק, "קונים ומוכרים דירות על הנייר. מקימים סטארט-אפ בשביל למכור אותו, ורצוי למכור עוד לפני שהחברה הרוויחה שקל. יזמים לא מקימים היום "מפעלי חיים" כמו "צ'ק פוינט" או "ישקר". באים לתת מכה. כשלא הולך, מפרקים. אם לא מסתדר, מתגרשים. הלאה, נקסט".

לתקשורת יש נטיה להגזים, וזה די מובן (מוכר יותר עיתונים) ובעיקר לכותבי טורים שבועיים דוגמת עמיר פלג או מליניאק המשתלחים בכל מה שזז, ללא מורא וללא חשש דיבה.

כך או אחרת: מדליה אחת כבר 'הבאנו', אז בואו נשכח לרגע את טרדות היומיום שממילא יחזרו ויטרידו כאשר המסך ירד.

ואגב המשחקים האולימפיים: על פי מספר האופניים בכניסה למועדון לחבר בראשית השבוע, נראה שהתקציב החמש שנתי מעניין את הציבור הרבה פחות מסוס הסמוכות...

עוד נשימה קטנה של קיץ...
אבנרון

ממנהל הקהילה

חברים,

תפקיד מנהל העל הינו ארגוני במהותו - כבעלים אני החתום על ההצהרות למשרדי הממשלה, חותם על מסמכי ההעסקה והפיטורין, חותם על החשבוניות השונות. אני עומד בראש ההנהלה הפעילה שתפקידה הינו ארגוני-קהילתי.

אני גם מלווה את המנהלים. מנהלים טובים העושים את מלאכתם באמונה ובענייניות. שמנווטים בין צרכים שונים באופן מקצועי, אכפתי, מסור.

עם זאת, איני מנהל העל המקצועי-פדגוגי. במסגרת השותפות יש למנהלי המערכת אוטונומיה מלאה לפעול מקצועית פדגוגית. ייתכן שיש להרחיב את הכלים המערכתיים פדגוגיים-ניהוליים כמו: הקמת הנהלה פדגוגית מקצועית מצומצמת, לחזק את הצוותים החינוכיים ולהגדיר את תפקידם בשיח, לחדד את גבולות השיח ההורי, להבהיר שוב את תפקיד פורום ההורים. את כל אלה נעשה בהמשך.

ובינתיים, אני מאחל לכולם חופשה נעימה ולילדינו, שישובו כולם הביתה בשלום.

שבת שלום,

דורון

**החינוך הוא מה שנשאר,
כאשר שוכחים את כל הדברים שלמדנו
בבית הספר.
אלברט איינשטיין**

חופשת הקיץ מתרחשת, כבר אוגוסט (מישהו ראה חצב ?),

תודה רבה רבה לחברת הנעורים ולכל הצוות החינוכי הקבוע והייחודי (ובראשם סמדר ינאי) שהתכנס על מנת לממש זו השנה ה-17 את המעשה הנפלא הזה- **קייטנת איל"ן**. שוב היה מרגש לצפות בעמידה של הנערים והנערות במחוייבות רבת העוצמה של דיאדה בין לבין. בעיני, זה אחד משיאי "ואהבת לרעך כמוך".

חינוך. מערכת החינוך. כבכל קיץ בשנים האחרונות שוב עוברת ימים לא פשוטים. אמון, שקיפות, דיאלוג. מלים שמנסות לגעת. כוויה. כאב.

נפגשנו, מנהלי המערכת ואני עם יועצת ארגונית לשיח.

עסקנו ב **מערכת החינוך 2020** - שם קוד לחשיבה משותפת על אופייה של מערכת החינוך עם הזדמנות הצמיחה הדמוגרפית לקראת שנות החינוך הבאות. הגדרנו מהלך משתף קהילה, הורים. אני מקווה שהחשיבה הזו תביא לתחושה של יחד.

הגדרנו את הצורך בשיח על ה**דיאלוג** בין המערכת על עובדיה ומנהליה לבין ההורים. על מהותו ועל גבולותיו. נתקדם בכך יחד. שוחחנו על מקומו של מי שמוגדר **כמנהל העל של המערכת** שזה אני.

בעקבות תובנות השיחה אני מבקש לחדד הדברים:

במסגרת השיח בין קהילות אשדות יעקב איחוד ואשדות יעקב מאוחד הוחלט, עם הקמתה של השותפות, כי קיבוץ אשדות יעקב איחוד ימשיך לנהל את מערכת החינוך - כך, עובדי המערכת הם עובדי הקיבוץ, מנהלת משי"א מעניקה את שירותיה, הנהלת החשבונות של קיבוץ אשדות איחוד היא המעניקה את שירותיה ואני כמזכיר הקיבוץ מנהל העל של המערכת.

מועצת קהילה

- הוחלט :

- בחודש שנוטר יאכפו נהלי ההתנהגות בבריכה כולל של המפעיל.
- יוקם צוות שילווה את שאול לקראת העונה הבאה.

מיסוי קיבוצי

אנו עומדים בפני שינוי בשיטת המיסוי לקיבוצים בחוק ההסדרים. הנושא הוצג בפני החברים.

רשמה : אתי. ערך : דורון

מועצה מתאמת

מועצת קהילה 25/6/16

על סדר היום:

עיון ודיון בדו"ח צוות – תכנית עסקית לתקציב קהילה רב שנתי.

התכנית העסקית החמש שנתית הוצגה בפני המועצה ("מועצת הקהילה והנהלת אגדה") לצורך קבלת משוב.
נשמעו הערות הנוגעות למדיניות וכן לנקודות שונות בתכנית.
הצוות יתייחס להערות לפני הצגת התכנית בפני הציבור.

רשם : דורון רוזנבלום - מזכיר

מפרוטוקול מועצת קהילה 19/16 מתאריך 3/8/16

בריכת השחייה

ישנה תחושה לא נוחה לגבי תפעול הבריכה גם מצד חברי הקיבוץ וגם מהמנויים. הבריכה לא נקייה ומוזנחת, לא אוכפים את הכללים שנקבעו.
נושא הבריכה עומד על הפרק בהרבה ישובים מאחר וישוב קטן לא יכול כלכלית להחזיק בריכה פרטית.
היום עלות החזקת הבריכה לחבר כ- 1,000 ₪ לשנה.

הדיון עסק הן בצעדים שיש לעשות על מנת לשפר את תפקוד הבריכה עוד בשנה זו והן במחשבות לעתיד :

אמירות :

- יש לעשות למען הבריכה עוד השנה כדי שיישאר זיכרון טוב למנויים ולחברים. יש חברים שהבריכה חשובה להם ויהיו מוכנים להשקיע מזמנם לשיפור המראה.
- חשוב שתהייה בריכה באשדות.
- לא ניתן עכשיו לדבר על עתיד הבריכה עד שלא יהיה סיכום של השנה.
- הקיבוץ/הישוב לא יכול להמשיך להחזיק את הבריכה.
- החברים הם שצריכים להיות אחראים ע"י קניית מנוי בנוסף למנויים חיצוניים.
- אם החברים מוכנים לשלם עבור אחזקתה היא תתקיים. אם לא הבריכה תיסגר. בריכה היא מותרות ועבור מותרות צריך לשלם.

היערכות מע' החינוך החברתי לקראת תשע"ז

4. שכבה צעירה – כיתות ז'-ח'

- א. מדריכה לכיתה ז' - קרן אלטר.
- ב. מס' ילדים כיתה ז' - כ-33.
- ג. מדריכה לכיתה ח' - מיכל פרידר.
- ד. מס' ילדים כיתה ח' - כ-22.

5. חברת הנעורים – כיתות ט'-י"ב

- א. מדריך - רוס הכט.
- ב. מס' ילדים בחברת הנעורים - כ-40.

כזכור, בשבוע האחרון של חודש אוגוסט (24-31) המערכת תהיה סגורה לצרכי התארגנות והיערכות. במסגרת שבוע זה נעסוק בבניית הצוותים וגיבושם, ארגון והכנת הבתים לקראת פתיחת השנה והשלמת הטיפול בכל הקשור לקליטת הילדים ביום ה', 1/9.

אמנון אביגדור

בתקופה הקרובה הולכות ונשלמות ההכנות לקראת פתיחתה של שנת הלימודים הקרובה, תשע"ז. מערכת החינוך החברתי נערכת לקליטתם של כ- 250 ילדים וילדות בגילאי א' עד י"ב.

אני מנצל את הבמה על מנת לעדכן את כלל הציבור וההורים במבנה הבתים והצוותים כפי שמתוכנן לשנה הבאה.

שני דגשים חשובים,

המדריכים המובילים לכלל הבתים גוייסו, ובמרבית הבתים גם מדריך מס' 2. אנחנו עדיין משלימים את בניית הצוותים וישנם כמה פערים בתחום גיוס כוח האדם אשר הטיפול בהם טרם הסתיים. יחד עם זאת אנחנו ערוכים בצורה טובה לפתיחת השנה בספטמבר ואינני צופה שיהיו פערים במועד זה.

מספרי הילדים בבתים אינם סופיים וזאת בשל העובדה כי חלק מההורים טרם השלימו את ההרשמה. בהזדמנות זו אני קורא להורים להזדרז ולהשלים את ההרשמה.

מבנה המערכת והצוותים

1. בית כולל 'אלה' – כיתה א'

- א. מדריכה מובילה - שירה חסין.
- ב. מדריכים נוספים - רן איתן (עד מחצית אוקטובר), איתיאל עשת, נערים.
- ג. מס' ילדים בבית - כ-38.

2. בית כולל 'חצב' – כיתות ב'-ג'

- א. מדריכה מובילה - לירון יגר-דגן.
- ב. מדריכים נוספים - ליאורה סרי, טליה לזר, נערים.
- ג. מס' ילדים בבית - כ-48.

3. בית כולל 'צפצפה' – כיתות ד'-ו'

- א. מדריכה מובילה - עפרה לוי.
- ב. מדריכים נוספים - סער עידו, בר זנדאני, נערים.
- ג. מס' ילדים בבית - כ-68.

הידעתם? מגיע לכם!

<p>- שמירת הריון – החזר 200 ₪ כל יום אישפוז.</p> <p>5. טיפול בדום נשימה – טיפולים ו/או אביזרים החזר 75% ועד 3,500 ₪ מה צריך להביא? א. קבלות מקוריות ב. הפניית רופא מומחה</p> <p>6. בדיקות אבחנתיות החזר 85% ועד 4000 ₪ מה צריך להביא? א. קבלות מקוריות ב. הפניית רופא מומחה</p> <p>אלו דוגמאות לפעם זו. דוגמאות נוספות בפעם הבאה. והעיקר, שתזכרו לפנות אליי, להתייעץ, לשאול על כל הוצאה רפואית לפני ניתוח, ולמצות את זכויותיכם מהביטוח בריאות ובכלל.</p> <p>בתקווה שנלמד להינות מהביטוח המעולה שלנו, שאנו משלמים עליו כל חודש ויכול לתרום לאיכות חיינו.</p> <p>*2700 – סיפור הכובית מכיוון שהטלפונים שלנו מחוברים למרכזייה – לא ניתן לחייג * לאחר נסיונות רבים לחייג *2700 מהטלפון הקווי במשרדי ללא הצלחה, מצאתי ישועה אצל סרגיי, סרגיי נזכר שבושניק ז"ל לימד אותו את הסוד: *91222= * ולכן *2700=912222700</p> <p>עכשיו גם אתם יודעים! סוף בעמוד הבא</p>	<p>ביטוח בריאות הראל (דיקלה לשעבר) מחזיר לנו כסף.</p> <p>1. טיפולים אלטרנטיביים – רפואה משלימה: רפואה סינית, רפלקסולוגיה, שיאצו, הומיאופתיה, פלדנקרייז, ייעוץ דיאטטתי ועוד... החזר 60% מעלות הטיפול ולא יותר מ-150 ₪ לטיפול. מה צריך להביא? א. מכתב המלצה מרופא משפחה לרפואה משלימה ב. קבלות מקוריות ג. תעודת מטפל</p> <p>2. אבחון רב תחומי להערכת תפקודי למידה: אבחון פסיכו-דידקטי, אבחון פסיכולוגי, אבחון אישיות, אבחון הפרעות קשב וריכוז ועוד... החזר מלא עד 2,000 ש"ח מה צריך להביא? א. מכתב הפניה מרופא מומחה לבדיקה ב. קבלה מקורית</p> <p>3. כיסוי לטיפול בחדר מלח (לבעיות נשימה) החזר 80% מעלות הטיפול, ועד 120 ₪ לטיפול. מה צריך להביא? א. מרשם רופא מומחה ב. קבלה מקורית</p> <p>4. נשים... נשים... - בדיקות ושירותים להריון החזר עד 3,000 ₪ להריון או עד 4,000 ₪ להריון מרובה עוברים - טיפולי הפרייה בארץ – החזר עד 14,000 לסידרת טיפולים לילד</p>
--	--

בריאות- סוף

השעה טובה!
 התגייסה לצה"ל
 ליאט נחמד
 בהצלחה ושובי בשלום!

מזל טוב!
 לצנת ואמנון שטיינר
 לנישואי הבן תומר עם צנת
 מזל טוב למשפחה!

נאמני הסעות בריאות

לשם עזרה בהסעות למטרות בריאות גייסנו צוות של "נאמנים". הנאמנים מקבלים תגמול צנוע עבור זמנם, והלקוחות נהנים משרות מכל הלב.

צוות הנאמנים שלנו:

יונתן אלטר

אוריאן פולק

אורי קרפ

עדה חזן

עופר חלף

רנה הוימן

עלות שעה נסיעה – 25 ₪

ברכב הקיבוץ – הנסיעה על חשבון המבקש

ברכבו הפרטי של ה"נאמן" – 1.5 ₪ לק"מ.

מוזמנים להיעזר בי בתיאום ובהעברת תשלום דרך התקציב.

ושנהיה בריאים!!!

זהר

הטבע הוא הרופא הטוב ביותר.

הוא מרפא שלושה רבעים מכל המחלות, ולעולם אינו מדבר סרה בחבריו למקצוע.

לואי פסטר

בריכת השחיה... לאן הולכים המים ???

יישקל באופן שקוף כל שנה, ויעמוד להחלטה כחלק מהתקציב השנתי.

3. הסכמת כולנו תדגיש את חוסנו החברתי, ותמלא משבצת נוספת של ערבות הדדית תוך חיזוק עמדתנו מול תביעות האוצר לשינוי שיטת המיסוי לקבוצים.

4. ועוד דבר - ראוי שצוות הבריכה הקיים יבקר בקבוצים המחזיקים בריכתם בכוחות עצמם, ויבין מה חבריו מוכנים לעשות כדי לשמור על הנכס הקרוי בריכה.

אתן כדוגמה את הנוהג הקיים **בקיבוץ גבת שם:**

- הקבוץ הוא המפעיל של הבריכה, הוא המחליט למי לאפשר להיכנס.
- הבריכה מטופחת ונעים לבא אליה.
- כל תושבי הישוב (כולל תושבי ההרחבה) בהסכמה משלמים בנוסף על מס האגודה ומס הקהילה, תשלום שנתי לשמירת הנכס לקבוץ. (מזג האויר בעמק יזרעאל נוח יותר בחודשי הקיץ מאשר בעמק הירדן).

- תושבי גבת נהנים מבריכה נקייה ומטופחת שהכניסה אליה לחברים חופשית בכל יום, במסגרת הלוי"ז של האתר. מתקיימות שם קיטנות, סרטים (אחת לחודש) ופעילויות מגוונות לילדים שהן חלק מחוויות הקיץ בבריכת גבת.

וזיכרו: בריכה סגורה שוכחת להיפתח מחדש:

יאיר בן דוד

בדיון שנערך לאחרונה במועצת הקהילה, עלה נושא בריכת השחיה במבט לעתיד. שתי נקודות מבט עלו בדיון זה:

* אשדות היום איננה יכולה להחזיק **כספית** את הברכה.

* **הבריכה היא צורך מובהק** לישוב בעמק הירדן כאשר תדמיתה לאוכלוסיות נקלטות היא בעלת ערך רב כמוקד חברתי בעל פוטנציאל לא מנוצל.

ברגע של נוסטלגיה נזכרתי במהפך 1977 ואחר כך בבחירות יוני 1981 כאשר מול בגין התמודד שמעון פרס. הסקרים המקדימים הראו פער של 25% לטובת המערך וניבאו תבוסה לליכוד, כאשר בגין מצטייר כמנותק וכלא שולט במפלגתו. בגין ניהל את מערכת הבחירות אולי הכי סוערת בתולדות מדינת ישראל, כאשר הפך את הנושא העדתי למרכזי בבחירות, במטרה להגדיל את התמיכה בליכוד. בין השאר הרבה בגין לתקוף את "הקיבוצניקים המיליונרים עם בריכות השחיה שלהם" ולהציגם כנצלנים.

כשאני חוזר אל התקופה ההיא, אני משוכנע יותר מתמיד שכל שנאמר אז ע"י מנהיג הליכוד הייתה דמגוגיה, כי מעולם לא היינו מיליונרים. הוצאותיה של הבריכה, שהייתה מחוייבת המציאות לנוכח התנאים הפיזיים, נבלעו, כמו סעיפי הוצאה אחרים, בתחשיבים מתחשיבים שונים, והחבר, שחי בפשטות וצנעה, לא הרגיש את ההוצאה.

אינני פסימי כמו חלק מחברי הקבוץ, ותומך בהמשך החזקת הבריכה שהיא בעיניי נכס נחוץ לקהילתנו המשתנה והמתפתחת, אך כל זה בתנאי ש:

1. ימצא מפעיל (אולי בן או חבר קבוץ או אחר) שידע להחזיר את הבריכה לימיה הטובים, קרי: נקייה, מטופחת ורווחית (תנאי עכשווי).
2. אם נסכים על כך, נשתתף כולנו בתשלום קבוע שיישקל תקציבית ויהיה בסכום מידתי, שיאפשר לגבות הוצאות בלתי צפויות. התשלום

ועדת ביקורת**תרבות אשדות – עושים קהילה**

בימים אלו אנו בעיצומו של סקר סיכונים המבוצע במטרה למצוא נקודות חולשה בהתנהלות בקיבוץ.

בהתאם לתוכנית, לצורך עבודת הביקורת, הועברו מסמכים והתקיימו שני ימי ראיונות לבעלי תפקידים, מנהלים וחברים שפנו להתראיין.

עם סיום הראיונות החל שלב ריכוז וסידור החומר. בהתאם לצורך, יבוצעו השלמות של מסמכים וראיונות נוספים.

דו"ח הטיוטה צפוי להימסר להתייחסות המבוקרים עד אמצע אוקטובר. בשאיפה להציג עד סוף השנה לאסיפה את הדו"ח הסופי.

בהתאם לדו"ח זה ולמסקנותיו יועלו נושאי הביקורת להמשך.

בימים אלו אנו יושבים על עדכון תקנון הביקורת באשדות והתאמתו לדרישות העכשוויות.

כמובן כמו כל תקנון גם תקנון זה יוגש לאישור האסיפה בנהלים הקבועים.

לסיום, אתם מוזמנים להעלות נושאים נוספים לביקורת.

עם קבלת הפניות נקבע את הימים והשעות בהם תוכלו להיפגש עם המבקר.

ניתן לפנות לפי הפרטים:

לירון ראובני - lironreueni@gmail.com

אלי פאר - dirot@ashdot.org.il

דודו איתן - dudueitan@gmail.com

בברכה וסופ"ש שקט ונעים

צוות ועדת הביקורת.

18.8 ערב ט"ו באב,

טיול מבוגרים בהדרכת חדווה הדר

טיול רגלי בין הגשרים: מנהר הירדן אל נחל תבור, לאורך מסילת הרכבת. תצפיות כוכבים, זריחת ירח ו... קומזיץ לסיום.

הליכה רגלית קלה במישור.

18:30 יציאה מאשדות ברכבים פרטיים,

סיום משוער, 23:00.

(מי שי לו בעיית הגעה מוזמן לפנות אלי)

מחיר למשתתף: 40 ₪

הרשמה אצל עדי במייל

tarbut.ashdot@gmail.com

או בנייד 050-8651943

"SAVE THE DATE"

16.9 יום שישי – יום הגבר האשדותי

פעילות חוץ תחרותית בקבוצות. פעילות

מהנה, מאתגרת חוויתית, ומגבשת.

מחיר למשתתף: 100 ₪.

המחיר כולל אוטובוס, הדרכה וארוחות

בוקר וצהריים.

הרשמה במייל:

tarbut.ashdot@gmail.com

או בנייד 050-8651943.

24.9 מראה מקום – מוצ"ש אהה"צ, פסטיבל קהילתי, קבלת השנה החדשה, פרטים בהמשך....

שבת שלום,

יונתן ועדי

ארכיון אשדות יעקב איחוד

הפנימיים מכל חדר מודרני בעיר. איורור מתמיד, אור חשמל, ספה, ארון, קישוטים, פרחים וספרים.

אנו ממהרים לחדר האוכל. הצריף, שטוף אור, מלא. פניהם הנוהרים של הנאספים מעידים על ברכת המנוחה השורה על אנשי העמל. באולם רבה התכונה. יש על מה לטכס עצה. מחרתיים הראשון במאי ושלושה ימים אחריו, הועידה הארצית של מפא"י ברחובות. ליד שולחנות ערוכים ומכוסים במפות לבנות ועציצי פרחים, יושבים ואוכלים. סעודת ליל שבת: מרק עם איטריות, בשר וירקות, פירות, תה. ליד המאכלים מצאו המסובים גם את היומן. כי לקיבוץ גם עתון הקטוגרפי משלו, המופיע שלוש פעמים בשבוע. בו אתה עומד על אופיו של הקיבוץ וחיייו היומיומיים. מסכת חיים, 'תלמוד' חדש, שבו תמצא ידיעות על הכל. על מצב הזרע, המצב בלול וברפת, בבית הילדים, הוראות עבודה, הערכות אישיות וכו'.

אחרי ארוחת הערב תתקיים באולם האוכל של הילדים (הילדים אוכלים לחוד באולם) הרצאת י. מרגולין, מורה מפורסם בת"א ומנהל המכון ביולוגי-פדגוגי. נכנסנו לאולם והנה הוא כמעט כולו ריק. 'סדנא דארעא – חד הוא', אמרתי בליבי. האנשים עייפים ואין לבם פנוי להרצאות. ברם, טעיתי בחשבוני. אחרי כמה רגעים נתמלא האולם, אשר הקשיב בערנות. תוכן ההרצאה: תפיסת הטבע של העברי הקדמון. שיטה טובה נקט המרצה, הוא מסביר בשילובים מפרקי התנ"ך. התנ"ך לפנינו והוא למלמד פרק בתפיסת הטבע של התנ"ך ואיש התנ"ך. הדבר עלה בידו. כי מבינים השומעים לא רק את העברית השגורה בפה, אלא גם תוכן העניינים אשר עם כל קדמוניותם, הם חדישים וקרובים למציאות. מי כמוהם יבין את דברי הכתוב: 'ויניקהו דבש מסלע ויין

סוף בעמוד הבא

"שבת בקיבוץ אחד - קטעים מרשימתו של הסופר ל. קופרשטיין שפירסם בקובץ 'אודים' המופיע ברומניה". כותרת זו הופיעה ביומן 559 מ-16/10/1938.

ברשימתו של קופרשטיין אודות אשדות יעקב הוא אומר ביו השאר: **"לאורו הכהה של החשמל, עם דמדומי ערב, אני מבחין בעשרות בניינים מודרניים".**

כדי לאמת את קביעתו בדבר "עשרות בניינים" הוספתי תמונה (בעמוד הבא) שצולמה על ידי אליהו כהן ממטוס בעודו חג מעל אשדות באפריל 1939. איך יודעים שהתמונה צולמה ב-1939? כי ביומן 616, מה-7 באפריל 1939 נכתב "השבוע גמרנו לצקת את הגג של אולם בית התרבות". בתמונה רואים שבית התרבות (מבנה הארכיון היום) בתהליך בניה וגגו מכוסה בבטון. ספרתי 35 מבנים (לא כולל צריפים). קשה לתאר כמה חרוצים היו האנשים שבנו את אשדות יעקב!

לייב קופרשטיין היה סופר, עורך, פובליציסט ומתרגם ישראלי יליד בסרביה ובן עירו של המשורר יעקב פיכמן. הוקדש לו ערך בויקיפדיה.

תודה לאירית גל על הקלדת המאמר, ולאהרלה הזר אשר על קטלוג תאריכי בנייה באשדות.

שבת שלום,

שאול ינאי

אני יורד ב'אשדות יעקב' אשר בעבר הירדן. השמש כבר התחבאה מאחורי ההרים. רוח קריר וצונן משכר בריחות השדה. לאורו הכהה של החשמל, עם דמדומי ערב, אני מבחין בעשרות בניינים מודרניים. מרגישים מיד שהתנועה עמדה. משנה מנוחה – לילה ושבת. ותבוא המנוחה באוהלי 'אשדות יעקב'. סליחה, פליטת קולמוס: אוהלים. אין אוהלים ב'אשדות'. החדרים המרווחים, הנקיים, היפים, אינם נופלים בסדריהם

ארכיון אשדות יעקב - סוף

אל המטבח שבה משמרת השוטרים המתחלפת. ועל הזרקאור נפלו אלומות אור והאירו את הנקודה אשר כולה, על אנשיה, תינוקותיה, בהמותיה, ועופותיה נרדמה במשנה תענוג, לילה ושבת. חיצי האור פילחו את החשכה, פיזו, מששו בזהירות מתונה ומתוחה, כאילו רצו לגלות את המזימות החבויות בקיפוליה. אני פונה לחדרי ובמוחי לבלי הרף עולים ונשנים דברי המשורר הקדמוני "אשירה לה' בחיי אזמרה לאלוהי בעודי..."

מחלמיש צור' – או כל שירת 'ברכי נפשי'. כי מי כמוהם: 'אשירה לה' בחיי, אזמרה לאלוהי בעודי...!'

ההרצאה נגמרה. איש איש הלך למנוחתו, מי שעוד יטפל בהכנות לחגיגה, מי שישב ליד הרדיו ומי שתם יעיין בספר. ואני יוצא עם מלווי, 'המוכתרי' הנחמד מ. אשר הועיל להיות למורה דרך ל'רומני' סקרן. ואני נכנס אל צריף הנוער, הנוער ברובו הוא מגרמניה, מיעוטו מהארץ, שבא הנה להשתלם בעבודה ובלימודים. אצלם מסיבה חגיגית. שירה יפה, מאורגנת משתלבת לבין ההקראות והדיקלומים:

"איתן נעמוד במקומו
כל רוח רעה לא תזיזנו".

קייטנת איל"ן הנזר שבפתר 2016 הקייטנה ה-17

שוב ושוב ושוב תודה לכם ילדי איל"ן,
בזכותכם, כל כך הרבה יופי, שמחה,
התמודדות, יכולות ואהבה באים לעולם
ולבתינו.

תודה למי שבזכותם ילדינו יודעים כמה
כוחות יש בהם וכמה טוב.

האירוע הזה הוא אבן ענקית בבניין האישיות
של כל מי שהיה בזה.
קייטנת איל"ן היא הנזר שבכתר מערכת
החינוך שלנו.

לא פחות!!!

אם נראה לכם שהגזמתי אתם מוזמנים. אך
לא להפריע.

(כאמא אני גאה, שעופר בני, יום ודחף את המפעל הזה.
אך לולא סמדר – הפנינה הזאת לא היתה לנו).

שבת שלום
ושנהיה כולנו בטוב
ברוריה

קייטנת איל"ן באשדות, מבצע שחוזר בכל
קיץ, בכל שנה.
בנות ובני הנעורים, מתגייסים למשך שבוע
ימים לקבל, לטפל, ולהנעים את הזמן,
ל-כעשרה נערים ונערות בעלי צרכים אחרים
ויכולות אחרות, משאנו מכירים יום יום,
אך עם נשמה שרוצה אהבה, רוצה קשר,
רוצה תשומת לב, למרות הנראות האחרת,
בדיוק כמו כל אחד מאיתנו.

ממרפסת הספריה ולפעמים בתוך הספריה
אני נחשפת, כל שנה,
עם קצת לחות בעיניים, ל"מחזה" שמתרחש.
כל ילד מהילדים "המיוחדים" עטוף בארבעה
חמשה ילדים "רגילים".
24 שעות הם איתם: מאכילים מטיילים,
משחקים, משכיבים לישון,
ישנים אתם בלילה, רוחצים אותם ולוקחים
אותם לשרותים. ולכולם אור בעיניים.

ואת הכל, כרגיל, בשקט, בסבלנות ללא גבול
ובחרדה ואחריות מובילה **סמדר ינאי**.
וכל שנה מצטרפים אליה הבוגרים משנים
קודמות, הם כבר לא בחברת הנעורים,
אך הם יודעים כמה זקוקים להם ולעזרתם.
והם באים!

הורים יקרים אני יודעת שיש לנו בעיה
"להדחף" לילדים: "הם בטח לא רוצים
שנבוא, הם מתביישים..."
טעות: אתם מחמיצים את הרגעים הכי יפים
של הילדים.
ורק על אחריותי ותחושתתי: – הם היו רוצים
שתראו למה הם מסוגלים.

ובקטנה, בהערכה למה שאני הייתי עדה לו
ואני בטוחה שהיו עוד: ישי שנתן את חדר
אוכל לפעילות של "פלונטר", מי שלא היה
אותו ערב בחדר-אוכל הפסיד חוויה...
ומרגשים ההורים שתמיד מסייעים.

טרגדיה משפחתית

המשפחה בנהלל לצורך הכשרה חקלאית וחיי כפר, משם התגלגלו לכפר-הנוער בן שמן. בסוף שנת 1939 רכש האב מגרש בן שלושה דונמים עם משק עזר בשכונת תל שלום שבכרכור. לצד עבודתו כעורך דין, שהיתה מוגבלת בגלל קשיי העברית שלו, עסק האב בצילום, בעיקר של חיילים בריטים מהקסרקטין הקרוב (מחנה שמונים של היום), ובפיתוח תמונות במעבדה שבביתו.

כשסיים משה זיס, הבן הבכור, את לימודי התיכון בבית הספר החקלאי בפרדס חנה, שלח אותו האב לשוויץ ללמוד רפואה. בתחילה התגורר אצל הורי אימו, שאף תמכו בו כלכלית. הבן האמצעי, מנחם, סיים את בית ספר היסודי בפרדס חנה והמשיך לבית הספר 'עמל' הצמוד לטכניון בחיפה- מוסד שנחשב יוקרתי. לקראת סיום לימודיו הקים עם קבוצת בנים ובנות מבית הספר את הכשרת 'עמל'- הכשרה עירונית מגוייסת שנועדה להשלים את אשדות יעקב. עם הגיע מועד גיוסו, נשלח מנחם לגדוד השלישי של הפלמ"ח, שם הוסמך לתפקיד נשק גדודי.

עוד בטרם מלאו לו 18, התנדב הבן הצעיר, בנימין, לשורות 'ההגנה', עבר אימונים ויצא מספר פעמים לפעולות נגד האויב. במרס 1948 סיים בנימין בהצטיינות קורס אלחוטאים וקשרים מטעם ההגנה. במהלך הקורס, העביר אליו האב הזמנה מהדודה באמריקה (אחותו של פרנץ זיס), לבוא אליה כדי להימלט מהצרות המתרגשות על היישוב. בנימין השיב לאביו: "סבורני כי כל הון שבעולם לא יוכל להניעני לצאת מארץ- ישראל לאמריקה, ובייחוד בזמנים אלה". עם סיום הקורס צורף לגדוד "הפורצים" של חטיבת הפלמ"ח "הראל".

באפריל 1948 החל מבצע "יבוסי", שנועד ליצור רצף טריטוריאלי בין ירושלים והיישובים שבצפונה. בלילה של ה-22 באפריל יצאו כוחות חטיבת הראל בתנועת

המשך בעמוד הבא

באחד הימים בהיותי בבית הקברות של אשדות יעקב, הסב **דובי שושני** את תשומת לבי למצבה דהויה עליה חקוק סמל הפלמ"ח, הנמצאת בסמיכות לקברי משפחת שפירא. המצבה הנושאת את שמו של **מנחם זיס**, הובילה לסיפור יוצא דופן, המגולל את תמצית חייה של משפחת עולים מגרמניה.

ביום 21.5.1962 התאספו בגבעות בן שמן קומץ בני משפחה וידידים לטקס נטיעת יער בן 30.000 עצים לזכרם של שלושת בניהם של ד"ר יוסף פרנץ ווילהלמינה זיס: משה, מנחם ובנימין, שהלכו לעולמם בגיל צעיר מאד, ברצף טרגדיות כמעט בלתי מוסבר. היו שם מנהלי בתי הספר עם משלחות תלמידים בהם למדו שלושת הבנים, השופט העליון זוסמן ידיד נעוריו של פרנץ זיס, וגם נציג קיבוץ יפתח- משק היעד של מנחם.

ארבע שנים לאחר עליית היטלר לשלטון, ומתוך תחושת סכנה מתקרבת, מחליט ד"ר פרנץ (יוסף) זיס, משפטן בהשכלתו מן העיר ויסבאדן בדרום מערב גרמניה, לחסל את עסקיו ולעלות עם משפחתו לארץ ישראל. ב-1937 הוא מגיע לישראל עם שלושת בניו: משה, מנחם ובנימין, אחרי שזמן קצר קודם נפרד מרעייתו וילהלמינה. בתחילה שהתה

טרגדיה משפחתית - המשך...

בינינו פרחו. סויטי היה חומד של בחור, כפי שניבט בתמונות, אחד שכולם אהבו אותו.

עם פרוץ מלחמת השחרור הופקד זיס על תחזוקת הסליקים באשדות - שמיקומם היה סוד כמוס הידוע למתי מעט. לאחר מכן הוצב באיילת-השחר ובמסגרת הגדוד השלישי של הפלמ"ח והיה שותף בקרבות לשחרור נבי יושע וצפת. עם סיום המלחמה, במהלכה נפל אחיו בנימין, מתאחד גרעין 'עמל' עם הכשרת גבת, ואלה מקימים את קיבוץ יפתח בסמוך לנבי יושע, שם עובד סויטי כמסגר. בעקבות נישואיו לאיה, עובר סויטי לאשדות יעקב, אבל אופציית קיבוץ יפתח, מקום בו שוהים רבים מחבריו להכשרה, מונחת על הפרק. בתום ארבע שנים של חברות, נישאים איה ומנחם (1950) באשדות וכעבור שנה, ביולי 1951, נולד בנם רון. סויטי עובד במסגריה המקומית, איה בצוות החינוך. באותה עת, ועל רקע נפילת אחיו, מופעלים על סויטי לחצים כבדים להצטרף למפעל שהקימה המשפחה בשוויץ. הוא דוחה את ההצעה על הסף.

איה ברסלבסקי ומנחם זיס (סויטי) ביום חתונתם באשדות 1950

בערב שלפני כיפור של שנת 1951 מקבל סויטי הודעה לקונית להגיע לבית אביו בשכונת תל שלום, לאור שמועה שהבית נפרץ.

באותם ימים שוהה האב רוב זמנו בחו"ל, והבית נותר מיותר, דבר שידוע היטב לתושבי האזור שלוטשים עיניים אל חבילות המזון המצויות שם. כאשר מקבל סויטי את

המשך בעמוד הבא

מלקחיים לתקוף את שועפת, בית-איכסא ונבי-סמואל. תנועת הכוח לנבי-סמואל ארכה זמן רב מהמתוכנן וההסתערות, שנועדה ללילה, החלה רק עם אור ראשון. אש האויב אילצה את הכוח לסגת, כשהוא מותיר אחריו נפגעים רבים. לימים יספר צעיר מקומי שמול ההערכות הערבית המוגברת בסיוע עיראקי, לא היה לכח היהודי המצומצם שום סיכוי להצליח. בנימין זיס נשא על גבו בנוסף לחגור ולנשק, גם משדר כבד, ועל פי עדויות חבריו הספיק במהלך היותו פצוע לשרד בקשה לתגבורת, בטרם נפל. למחרת, י"ד בניסן תש"ח (23.4.1948). הובא בנימין למנוחת-עולמים בקבר-אחים בבית-הקברות הצבאי בקרית ענבים. בין מלוויו היה אלוף יוחאי בן נון, לימים מפקד חיל הים, שהעיד על קור הרוח של בנימין שלא הרפה, ולחם עד השניה האחרונה.

בנימין זיס האח הצעיר

הידיעה על נפילת בנו בקרבות, גרמה לאב מורת רוח ודיכאון קשה. הוא נעדר תכופות מן הארץ, דבר שמתפרש בקרב מקורביו כסוג של בריחה מהתמודדות עם המציאות הקשה. בנסיעותיו לגרמניה ושוויץ, שם לומד בנו משה רפואה, מחדש האב קשרים עם מזכירתו לשעבר, אשר שולחת לארץ בתקופת הצנע, חבילות מזון שנשמרות בבית האב בתל שלום.

באשדות יעקב, לשם הגיע במסגרת ההכשרה, פוגש מנחם זיס (המכונה 'סויטי') את איה ברסלבסקי, בת המשק. הייתי בת 16, והוא בן עשרים, מעידה איה, והאהבה

טרגדיה משפחתית - המשך...

של הפלמ"ח. האב השכול פרנץ, שאיבד בתוך שלוש שנים שניים מבניו, פנה לאשדות יעקב (של טרם הפילוג) וביקש לאפשר לו להנציח את זכר בנו. המשק השיב בנימוס שאין מקום להנציחו בנפרד משאר הנופלים במשק. פרנץ שב לחו"ל, משאיר מאחור שני קברים דוממים.

עם סיום חקירתו, מורשע היורה בגרימת מוות ברשלנות, ונידון לתקופת מאסר לא ארוכה. איה סבורה שהחקירה היתה שטחית למדי, וכי לא מיצו את הדין עם היורה הרשולן. הרי ברור לכל בר דעת, אומרת איה, שאין לוקחים אדם נטול הכשרה ומפקידים בידיו כלי הרג. מאחר והרשות המקומית שלחה אותו למשימה, קובעת איה, היא נושאת באחריות לתוצאה הטראגית לא פחות מהיורה. מדינת ישראל פסקה לאיה פיצוי כספי נאות, שלא היה בו להקהות על אובדן של בעל ואב צעיר. איה לא עקבה אחר מהלך המשפט ואף להכרעת הדין לא הגיעה. 'שמתי את העבר מאחוריי', היא אומרת, והעדפתי להתרכז בנסיון לשקם את חיי ולבנותם מחדש".

משה, הבן הבכור, והיחיד שנותר בחיים, צלח את לימודי הרפואה והיה קרוב לסיימם, אלא שרצף הטרגדיות המשפחתי לא פסח גם עליו. משה סבל בעת לימודיו מדיכאונות תכופים שהביאו אותו למספר נסיונות אובדניים. בביקורה בשוויץ, בשנת 53, התארכה איה בביתו בשוויץ, והבחינה בסימנים טריים של חיתוך וורידים. אם לא די בכך, סבתו מצד אימו סילקה אותו מהבית, לאחר שנודע לה על קשריו עם אביו. משה שכר דירה משלו, נשא אישה מקומית ונולדו להם בת ובן, שזכו לבקר בארץ הקודש מספר פעמים. רגע לפני שהוסמך לרופא, חתך משה את ורידי ידו פעם נוספת, אלא שהפעם לא היה מי שיציל אותו מפני עצמו וכך נפטר, תוך שמותיר אלמנה ושני ילדים.

סוף בעמוד הבא

ההודעה הוא עולה על אוטובוס ובתוך שעות אחדות מגיע למושבה. את הלילה הראשון, עושה מנחם בבית אביו, בחברת אחד מהשכנים, שהזעק לשמור על הבית בעקבות הפריצה מאמש. למחרת, ערב כיפור, מתכנן סויטי לחזור לאשדות, אך בגלל העדר תחבורה ציבורית נאלץ ללון בבית אביו לילה נוסף, הפעם בגפו. בסביבות עשר בלילה, 10 אוקטובר 1951,

נוטל סויטי חליל צד, ומנגן מספר נעימות לנוכח תריס חצי פתוח הפונה לרחוב. ברגע שמסיים לנגן וניגש לכבות את האור, מבחין שומר מקומי בדמות הניבטת מבעד שלבי התריס ובלי אזהרה מוקדמת יורה בעורפו כדור קטלני שלא הותיר לו סיכוי. השומר (אחד מצמד שומרים שפיטרל באזור) סיפר בחקירתו שנשלח ממחנה עולים בלב פרדס חנה, שהקימה המדינה בעקבות גל העליה הגדול. מאחר שנאמר לו שבבית זה לא אמור להיות איש, הניח שמדובר בפורץ ולכן ירה בו. בחקירה התברר שהשומר לא הוכשר לשאת נשק וגם לא ידע כללים בסיסיים הקשורים בנוהלי פתיחה באש.

בזמן שהתרחש האסון, היתה איה עסוקה בשטיפת הבית באשדות יעקב, מתוך ידיעה שסויטי אמור להגיע עם צאת כיפור. מקץ שעה קלה בא אביה לביתה וסיפר לה את הנורא מכל. סויטי מת. זה היה בלתי נתפס, היא משחזרת, פשוט לא ייאמן. למחרת יקדיש עיתון 'דבר' לטרגדיה שני משפטים: *מנחם זיס חבר אשדות יעקב נהרג בשגגה במוצאי יום הכיפורים בתל שלום ליד פרדס חנה. השומרים ראו אור בחלון ביתו של ד"ר זיס כיוון שידעו שבעלי הבית אינם בארץ חשבו כי מסתנן חדר לבית פתחו באש ואז התברר שההרוג הוא בנו של ד"ר זיס שנקרא לבקר בבית אביו לאחר שבשבת בוצעה בו גניבה.*

למחרת ליוו חברי אשדות את סויטי בדרכו האחרונה. בני משפחה המומים, חברי קיבוץ בבגדי עבודה כחולים וסנדלי קיץ, וחברים מקיבוץ יפתח שלחמו לצידו בגדוד השלישי

טרגדיה משפחתית - המשך...

כיצד מתמודד רון עם עברו?

רון, שבשרותו הצבאי היה לוחם בקומנדו הימי, עוסק בהנחיית חוגים למודעות עצמית וכן מעביר קורסים למפעילי יאכטות. הוא גרוש ואב לשלושה. הסיפור אודות אביו, אותו לא זכה להכיר, היה קשה עבורו, ובהגיעו לגיל 18 ביקש להחליף את שם משפחתו לגלעד. הרבה שנים לא רצה לשמוע על אבא שלו, וגם לא במיוחד התעניין, אומרת איה. לפני כמה שנים אזור רון אומץ, וביקר לראשונה בחייו את קבר אביו באשדות..

מה עלה בגורל הורי משפחת זיס?

האם וילהלמינה (מינה) שלא גידלה את ילדיה, עלתה ארצה בשלהי שנות השלושים והתגוררה בישוב כפרי בדרום. מנישואיה השניים נולד לה בן ובמהלך לידת הבן השני נפטרה עקב סיבוך. איה מציינת שסוויטי לא דיבר מעולם על אימו וכך גם אחיו בנימין, שספק אם הכיר אותה. היחיד ששמר עימה קשר, היה הבכור משה.

בעקבות השכול הכבד שפקד אותו, שעה שאיבד את שלושת בניו ברצף טרגדיות, השתקע פרנץ זיס בשוויץ, שם חי לצד מזכירתו לשעבר. לישראל הגיע לעיתים רחוקות מאד. פרנץ האריך ימים, ונפטר בשוויץ בגיל 93.

אבנרון

איה גלעד כיום

שנים אחדות לאחר מותו של סוויטי, מכירה איה את אהרון (רוניק) גלעד, חבר דגניה א'. ועוברת לגור עימו בקיבוץ, שם היא עובדת כגננת. ב-1960 הם עוזבים את דגניה ובונים בית במושב חופית בשרון, שם נולדים אורי, יובל ואיתי. אהרון שסחב פציעה טורדנית במהלך קרבות צמח במלחמת השחרור, נפטר ב-1991 מדום לב. איה, בשנות השמונים לחייה, ממשיכה להתגורר בחופית, עוסקת בציור, מדריכה בשיטת פאולה ושומרת על קשר רצוף עם בניה ונכדיה. יחד עם שלושת אחיה: אסיק, יונתן ונורית, שאף הם עזבו את הקיבוץ, מגיעה איה לביקורים באשדות ובהזדמנויות נדירות אלה, הם פוקדים את קברי יקיריהם. לרגל חגיגות ה-90 לאשדות, הציגה איה ב'בית גבריאל' אוסף מצויורה.

מה בנוגע לבית בתל שלום?

איה מציינת שמאז הטרגדיה של סוויטי, הפך המקום למקולל, ואיש מבני המשפחה לא חפץ עוד להתגורר שם; גם כאשר עזבנו את דגניה, ועמד לרשותנו לכאורה בית לגור בו, הרגשתי שאיני מסוגלת, כך חשב גם הבן רון (היום בן 65). הבית בתל שלום שנרשם על שמו של רון, הושכר לאורך שנים ולבסוף נמכר. בכסף שהתקבל ממכירת הבית וסביבתו בנה רון את ביתו בישוב אורנית. הבית המקורי בתל שלום נהרס, ותחתיו בנו דייריו החדשים מבנה רחב ידיים.

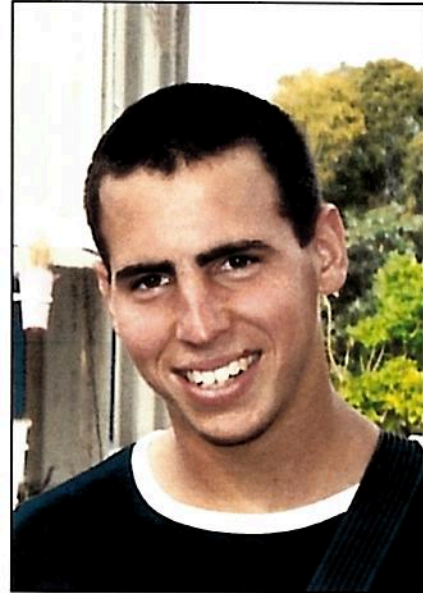

מורן כהן – 10 שנים לנופלו

אותי האמונה שאתה מלווה אותי בשמחות ובמשברים, חווה איתי את החיים, כפי שלעולם לא תוכל לחיות בעצמך. אך לפעמים אלו רק מילים מרגשות על דף לבן. לעולם אכאב את העובדה שהכל נעצר בשבילך ובשביל שנינו, איפשהו שם בקיץ 2006, עם כל הכאב והגעגוע. גלי החום והעיניים הדומעות שמלוות את המחשבות על מה שהיה ומה שאולי יכול היה להיות. אני לא מוכן לוותר על חסרוך. חסרוך זה מה שנשאר, ועם זה אני ממשיך.

גיל אלטר: בהתחלה אנשים היו שואלים אותי אם הכרתי את מורן; הייתי אומר שאנחנו פשוט מאותו קיבוץ, ובקיבוץ זה קצת אחרת ממקומות אחרים; ביום שהוא נהרג הייתי בתל אביב. כשהגעתי לקיבוץ כולם התאספו כבר על הדשא. אמרתי לעצמי שאני חייב להכנס לניצה ושמוליק אז נכנסתי; ודקה אחר כך כבר הייתי בחוץ כי לא ידעתי מה להגיד או שידעתי ופשוט לא הצלחתי; אז יצאתי החוצה, וביחד עם החבר'ה ניגבנו את הדמעות שהתערבבו עם הזעה שמלווה את החום של אוגוסט באשדות. מאז כמעט שלא דיברתי עם המשפחה. לפני כמה חודשים התקרבו מספיק, החברים והמשפחה, כדי לעשות משהו ביחד; הצלחנו לארגן טיול לזכרו של מורן. אחר כך ישבנו ודיברנו וסיפרנו זכרונות; הצלחנו לנער את מה שהצטבר במשך הזמן. הצלחנו להגיד את מה שלא הצלחנו אז; רציתי להגיד ששמחתי שהוא היה שכן שלי, כי המרפסת תמיד היתה נקיה; שמחתי שיש אור בחלון, סימן שהוא נמצא, שהוא דפק לי על הדלת. רציתי להגיד איך תמיד סירב שהצעתי לו קפה, כי לא היה לי קפה שחור. ובסוף קניתי במיוחד בשבילו. רציתי להגיד איך תמיד שאלת אותי על הצבא ועל שנת שרות, ושמחתי שרצית לדעת מה אני חושב; איך הייתי רואה אותך כל פעם יושב במרפסת ומנסה לספר את עצמך ללא הצלחה מרובה, ושמחתי לעזור לך להראות קצת יותר נורמלי; ותמיד הצחק

סוף בעמוד הבא

מורן נפל בשמיני לאוגוסט 2006 בקרב בבינת ג'ביל במהלך מלחמת לבנון השנייה. באזכרה לציון שבע שנים לנפילתו של מורן סיפרו חבריו ובני משפחתו על אישיותו המיוחדת, על סולם הערכים הגבוה לאורו חונך, ועל הדוגמה האישית שהקרין במהלך המסלול ובקרב ממנו לא חזר.

עופרי כהן, אחיו של מורן: לאחרונה שמת לב שלא רק אתה נשאר צעיר בתמונות גם אני צעיר בתמונות המשותפות שלנו. תמונה למעשה מנציחה רגע מסוים בחיים, ושנינו לעולם נהיה צעירים בתמונות המשותפות. יש בחיים רגעים נצחיים, חלקם טובים וחלקם כואבים. אפשר לחזור לאותם רגעים בכל זמן שרק נבחר. אני יכול לחזור לאותה שיחת טלפון עם אבא מתי שרק ארצה, אני יכול לדמיין אותך ברגעך האחרונים, כאילו אני ממש שם איתך, אבל אני לא יכול להשאר שם. משהו מושך אותי החוצה. לעיתים אני חוזר לשם שלא מבחירה: מילה של מישהו, פגישה פתאומית, מחשבה שלא ברור מה מקורה, ואני שוב שם לכמה רגעים. הגוף מתכווץ, העיניים נרטבות והמועקה חונקת. ושוב, אין לי מקום שם. נוח לי להאמין שאתה מושך אותי החוצה. מחשבות על כך שאתה בכל זאת חווה איתי את החיים, מציפות אותי כל פעם מחדש. מחזקת

מורן כהן 10 שנים לנפילתו - סוף

נר נשמה חודש אוגוסט

ט"ז אב תרצ"ב	18.8.1932	שמואל	אוסקובסקי
ט"ז אב תרצ"ב	18.8.1932	מיכאל	בן-דוד
ט"ז אב תרצ"ב	18.8.1932	מנחם	יפה
ד' אלול תרצ"ו	22.8.1936	ישעיהו	גרינמן
ט"ז אב תש"ג	17.8.1943	יוסף מאיר	קסטן
ד' אב תש"ו	1.8.1946	אסתר	וירושבסקי
ג' אלול תש"ז	19.8.1947	יוסף	הוכברג
ט' אב תשי"ד	8.8.1954	מנחם	גמורמן
כ"ד אב תשס"ז	1.8.1956	יובל	גלי
ו' אב תשי"ט	10.8.1959	ברוך	גולדשמיט
כ"ה תמוז תשכ"ז	2.8.1967	מירהלה	גפני
י"ט באב תשל"א	10.8.1971	דן	זאבי
י"ז אב תשל"ד	5.8.1974	פנינה	חזן
ט"ו אב תשמ"ב	5.8.1982	מרדכי	מגיני
ז' אלול תש"ן	28.8.1990	שלום	חזן
כ"א אלול תשנ"ג	8.8.1993	מלכה	מהגר
י"ג אב תשנ"ה	9.8.1995	מיכאל	בן-ארצי
י"ב אב תשנ"ז	15.8.1997	שמחה	גולני
ז' אלול תשנ"ט	19.8.1999	סוניה	בורשטיין
ט"ו אלול תשס"ב	23.8.2002	יוסף	חלק
ט"ו אב תשס"ד	2.8.2004	גדעון	כהן
ו' אלול תשס"ד	23.8.2004	מרים	דון יחיא
ט' אב תשס"ו	3.8.2006	מרים	בן-פורת
י"ד אב תשס"ו	8.8.2006	מורן	כהן
ט"ו אב תשס"ט	5.8.2009	צילה	כהן
ו' אלול תשע"ה	21.8.2015	יאיר	ברקאי

פרטים על כל אחד מהנפטרים ניתן לקרוא באתר ההנצחה של אשדות איחוד באינטרנט

אותי לחשוב שיש לי כבר זקן ואתה עוד לא מתגלח. רציתי להגיד איך היית עומד בדיסקו ערב שלם ומחזיק את הקיר; רציתי להגיד איך הצחיק אותי תמיד ששתית את הבירה כל כך מהר, ולקראת הסוף תמיד האטת כדי לא לסיים לפני כולם; איך הצחיק אותי תמיד שאתה אומר לי: 'תראה איך אני מעצבן את מתן' ואז צוחק במין צחוק כזה, שכאילו לא נעים לך לצחוק עליו, אבל זה ממש מצחיק אותך. רציתי להגיד שאהבתי את מורן. רציתי להגיד שהוא חבר שלי.

הקטעים הוקראו במהלך הערב. תודה למשפחה על שיתוף הפעולה.

ערך: אבנר

'ומי מלאך המוות'

במקום בו נעקר האילן בוכה הרוח. האדמה מתאלמנת וצפור יתומה גולה לנזר. מי שומע בכי, מי כואב את הדרך, את הנזע האלם של הצמרת הקמלה, מי מבכה את השיר? מי יזכר את סער השיר, השלכת, הפריז? מי יכיר את היגון בבכי רוח ערירי? אין עוד צפרים בקיע. אנו צריכים לשיר. מנין העו הנזרא הזה לקום תמיד במפתיע ועל אף הכל לחול ולעלוז? אולי יזבן על אף הכל למה אדם צריך להיות צפור?

על כל אלה - ע. דיין

ממשיכות לנגן חברותינו מירה ליה דוד ואחותה רוח'לה אמיתי. אני נהנית ממנה ולא נמאס לי לשוב ולדווח, כפי שלאחרים לא נמאס להתפעל מדברים שמשמחים את הלב.

עמליה דיין בת ארי

מי מכיר? מי יודע? מהעלון שעבר

חידת הקוראים החמודים על אדן החלון במזכירות – פסלוני הקוראים 'נתרמו' ע"י שרה שרון להנאת כולם, ולהזכירכם – את הספרייה שלנו מלאת הספרים הממתינים רק לכם....

אבנר הסביר שבגלל שהעלון אמור להופיע אחת ל-3 שבועות, קורה שדברים שקרו לא מדווחים או שהם כבר לא רלוונטיים.

אני מתקוממת נגד האמירה הזו! אם סיימו את הקציר או את העמסת כל העופות או את הנטיעה, אז זהו? אבוד לנו? לא ידווחו על זה ולא נדע? נכון גם שכל הפעולות הללו חוזרות על עצמן כל שנה מחדש, כמו חילופי עונות כי זה טיבו של העולם !!!

בטרם הסתיימה שנת הלימודים תשע"ו דיווחתי בעלון על הקונצרט נהדר של תזמורת "מוסיקל" בניצוחו של מוריס בבני הבלתי נלאה, שבה שר יואב שוחט שלנו, ובסוף התוכנית שר יחד עם אביו נועם שוחט. נפלא לראות ולשמוע בכל שנה מחדש את הילדים המוכשרים שמנגנים. אז בגלל שהתזמורת או המנגנים מופיעים כל שנה, אין צורך לדווח עליהם???

אני חושבת שכן, ומדגישה שלמרות שילדי כבר בגרו ולא מנגנים, אני באה לשמוע את הדור הצעיר ולהתמלא בשמחה. וכדאי גם לכם לצאת קצת מהבית ואפילו מהמזגן. "בית גבריאל" ממוזג להפליא ולא תרגישו בחום. וגם תרוויחו חוויה מוסיקאלית נעימה חינם אין כסף.

הייתי גם במופע של סוף השנה של תיאטרון "האגם". בו מופיעים בני ובנות הנעורים, שם הופיעה מוריה מנצור-ברון הנהדרת, שכולנו זוכרים מחגיגת יום-ההולדת של הקיבוץ. החבר'ה העלו את "חלום ליל קיץ", לשייקספיר ומוריה - איך לא? שיחקה בתפקיד "פוק" השדון. שזה דבר שכל-כך מתאים לנערה שופעת מרץ תזזייתית ו"מוכשרת כמו שד" כמו שאומרים הוותיקים. ממש ממלא את הלב בגאווה.

אגב, בדף של הקונצרט הופיע גם שמו של איתמר רוס-גרינבאום, הבן של עידן והנכד של נטע. ואני מקווה שתמיד יהיה מישהו מאשדות, בתזמורת או בחוג לדרמה של התיאטרון.

וכמובן "תזמורת המנדולינות" שהתחילה עם אברהם ארליך ז"ל והמשיכה עם יעקובסון ועכשיו יש לה מנצח חדש וצעיר, שבה

טיסה 782 – אפי שלו

בטבריה מקום ממנו אנו משתדלים להדיר עצמנו.

ב'פגסוס' האוכל טורקי, בשר עם חלב. חסר טעם, חסר ריח. בקיצור, פרווה, נקווה שלא יזיק בהמשך.

קולו המתכתי והלא ברור של הדייל הראשי נשמע במערכת הכריזה. הוא ביקש להדק את החגורות ולכבות את מכשירי החשמל. כולל טלפונים, מחשבים ניידים, טוסטרים ומייבשי כביסה, כיוון שזה מפריע לטייס להתרכז בהמראה.

שמועה עקשנית אומרת שפעם מישהו לחץ על מקש 'ENTER' במחשב וקרה אסון. אני לא מומחה במכשירים, אבל חבר קיבוץ שמבין הסביר שלחיצה על 'ENTER' סוגרת/פותחת מעגל חשמלי שבדרך מסתורית, מגיע למערכת הבקרה של המטוס. שנותנת הוראה למערכת חימום החביתות במטבח להעלות את החום, להדליק אורות בתא הנוסעים, לפתוח את המדפים, להרים את הגלגלים, לגרום לדיילות לסגור את הוילון בין המחלקות. ולבסוף.. להקרין את סרט הבטיחות הבלתי נמנע.

אכן, רצף פעולות מסובך, שמטוס חדיש לא יכול לעמוד בה.

המשך יבוא..

אפי שלו

טיסה 782 של "פגסוס" לברצלונה דרך איסטנבול.

דיילת צעירה פסעה באיטיות לאורך המעבר הצר של מטוס "בואינג 737-800" כשבידיה חבילת עיתונים. בעיניה תרה אחר נוסעים המעוניינים לקרוא את האותיות המודפסות על נייר.

היינו בדרכנו לברצלונה ומשם בספינה לאוקיינוס האטלנטי. ישבנו יחד במחלקת התיירים.

דיילת גבוהה בעלת עור שזוף עמדה לידנו כשהנוסע שישב ליד המעבר הרים ידו וביקש עיתון בשפה העברית. היא שלפה עיתון מן הערימה הביטה בכתב המוזר והחליטה שהוא הכי מתאים לבקשה.

הנוסע נטל לידו את העיתון, אך משגילה כי מדובר ב"הארץ" מיהר להחזירו. יש "ישראל היום" או מעריב"? שאל. הדיילת נתנה בו מבט מופתע ועוין: "אבל זה עיתון בעברית". סיננה. "נכון" חייד, "אבל אני מעדיף עיתון אחר". "אחר"? שאלה הדיילת שהתקשתה לעכל את הידיעה שבמדינה כה קטנה כישראל הדוברת עברית, שפה לא שימושית בעליל. יש יותר מעיתון יומי אחד.

בהתחלה חשבנו לטוס ישירות עם "אל על". אבל זמני הטיסות הטו את הכף לטובת טיסת יום עם חניית ביניים קצרה באיסטנבול, ומשם לברצלונה.

בקושי רב הצלחנו למצוא חברת תעופה.

"לופטאנזה" דרך פרנקפורט לא בא בחשבון בגלל השואה. "אליטליה" דרך רומא נפסלה אף היא בגלל האוכל וגם היו בני ברית של הקודמים 'אוסטריין' דרך וינה גם ירדה מהפרק. שהרי הם בני דודים של הראשונים.

יכולנו לטוס דרך פריז עם 'אייר פראנס', אבל לא! ראשית הצרפתים הטילו עלינו אמברגו במאה שעברה. ושנית ב'אייר פראנס' מגישים 30 סוגי גבינות לא כשרות (לא נורא) אבל הריח... מזכיר את לשכת הבריאות המחוזית

הסיפור על השושנה היפנית

אני מקווה מאוד שהחבר'ה ממכון וולקני או בית-דגן או שדה-אליהו, ימצאו במהרה בימינו אויב טבעי לכנימה המרושעת שתוקפת את ההיביסקוסים היפים שלנו. וכאן אני שואלת את עצמי האם גם בואה של הכנימה הזו מקורו בשינויי האקלים שאנחנו חווים בשנים האחרונות; זאת אחרי שהצלחנו להדביר את נקבת יתוש האנופלס שהביאה לנו את הקדחת ואת נגיף מחלת הפּפּטָצ'יה שתקפה עולים חדשים בשנות המדינה הראשונות.

שתהיה שבת קצת פחות חמה...

עמליה דיין בת-ארי

מזל טוב!
אתמי ויוסי אהב
אהואדת הנכדה
בת אורלי ואנר
מזל טוב אמאמחה!

מאז שאני זוכרת את עצמי אהבתי מאוד פרחים וצמחים והתעניינתי תמיד לדעת את שמם ואופן גידולם. סקרנות זו כנראה הגיעה אלי בעקבות אבא שלי ז"ל שתמיד שתל וזרע שתילי וזרעי פרחים בכל מקום אליו הגענו בנדודינו. אני זוכרת שפעם ראיתי פרח אדום גדול ויפה שלא ידעתי את שמו, וכששאלתי, אמרו לי שהכינוי שלו הוא "השושנה היפנית" ורק כעבור שנים נודע לי שמו הלטיני "היביסקוס מלְבְּיסקוס".

עם הזמן הסתבר לי שההיביסקוס פורח בשלל צבעים. ע"י הרמפה שמאחורי הנגריה נשתלו לפני שנים אחדות היביסקוסים צהובים וכתומים, ובשנה האחרונה נוספו גם מאחורי דירותיהם של יובל זולטי, של דוד אלתר ומקומות נוספים, וכולם פרחו בהמון פרחים אדומים צהובים כתומים וורודים. היה זה מחזה מרהיב עין ומרחיב לב. אלא שאז הסתבר שהחבר'ה הללו נתקפו על ידי כנימה לבנה מעצבנת שתוקפת את כל ההיביסקוסים הנהדרים; כנימה, שעד כה לא נמצא לה אויב טבעי שיוכל למגר אותה ויניח להיביסקוסים לפאר את חצר הקיבוץ.

אגב, לפי 'גוגל' מסתבר שהכינוי שושנה סינית, הוא משום ארץ מוצאה, אך היא נחשבת לפרח הרשמי של דרום-קוריאה, מלזיה ואפילו של איי הוואי, שם פורח השיח ברוב עונות השנה.

ויש צמח שנקרא היביסקוס סורי. כאשר נכנסנו לגור בשכונת הפרחים, התעקש האדריכל לשתול גדר חיה של היביסקוסים ליד כל אחד מהבניינים רעיון נהדר, אלא שמכל הצבעים הנהדרים שיש בעולם ההיביסקוס, בחרו דווקא בצבע ורוד חיזור עד אנמי, שלא מרשים בכלל. אלא שהשיחים הללו, שהיו אמורים להוות סוג של "גדר חיה" 'החליטו' שאין להם חשק לגדול אצלנו, והחלה תמותה בקצב מואץ. בכל פעם שאחד השיחים מת, יללתי לראובן הגנן, ובכל פעם קיבלתי תשובה שלא סיפקה את דעתי. בסוף נואש ראובן ושתל ע"י הדירה שלי, שורה של שיחי הַמְלִיָּה שפורחים להם באדום שמח ומלא חיים.

65 שנים לפילוג באשדות יעקב

בשורה תחתונה מימין לשמאל: מיכל לביא, המורה פרידה זהרי, ציון מנקי, דני ברזילי, תמר זק.

ולילדי כיתה א' 2016 ברכות חמות
צט כניסתכם הקרובה לצולף
הלימודים!

מאר אדלר, איתן אורבק, לילי
איתר, דאיה בוסר, אלה בן
שבת, צומר בר נוף, איילת השחר
דוד, צומר זאבי, תמר זלימאן,
רל ידידיה, ליה כחלון, אורי לוי,
שלו לוי, אופק מורדכוביץ, אושר
מלמה, לוטס ניה, אביה פרחי,
דניאל צורן, אלונה רל, יצף
פרץ- שדה, ינון שוחט, איא שלט,
רונה-לי אולן, יהונתן אברהם
וצטר רובין.

אורי ניב: בספטמבר 1951 הלכתי לכיתה א'. באשדות יעקב היו שלושה גני ילדים. בגן שלי, גן בתיה, היינו ילידי אפריל – ספטמבר 1945. הגן שכן באזור בתי הילדים מצפון לבית התינוקות שנהרס לפני 20 שנה לערך.

בעקבות הפילוג, כמו רוב הדברים, התפלגה גם מערכת החינוך; אנחנו היינו כיתה א' הראשונה של אשדות יעקב איחוד; מחזור ט"ז מאז גשר.

מגן בתיה עברנו למבנה בשטח אשדות מאוחד (ליד בית אורי ורמי) שהיום שוכנת בו סדנא לטקסטיל ומסעדת חומוס.

בית זה היה בשבילנו הכל: שם ישנו בלינה משותפת, שם למדנו בכיתת לימוד ושם אכלנו.

מורתנו היתה פרידה זהרי עד סוף כיתה ה'. להלן תמונה מסוף כיתה ה' על הדשא הצפוני:

בשורה עליונה מימין לשמאל: עמוס גל, אורי סולומון, אלי עודד ז"ל, עדי רייסקין, אביה פאר (פרציק), שלומית שימרון

בשורה אמצעית מימין לשמאל: אלישע ברמן ז"ל, רפי טולדנו, אורי ניב, אפרים גת, אילן דובשני, חגי נוימן, אורי שפירא ז"ל

מי ומה באשדות

וכך, בזכות מברג אחד קטן ואיש מלא תושיה, נחסך למשפחת גל סכום הנע בין 1,500 – 3,000 ₪ (תלוי איזה מייבש התכוון תמיר לקנות).

מסקנה – לא לזרוק מכשיר חשמלי לפני שבוריס מסתכל עליו.

(כתב יונתן אלטר)

'פינת הישיבה' שהוצגה בעלון הקודם כמעין מיזם סביבתי, מסתבר לא הוקמה באקראי, ומאחוריה עומד רעיון מעשי. מסתבר שזו פינת ישיבה מוכרת וחביבה על שומרי הלילה שם הם מפנים עין תורנית אחת לכיוון בתי ההרחבה ועין שניה לאזור המשקי. יש הגיון בשיגעון.

הפיתרון: קירגון. לעיתים קרובות קורה שהזבל במכולה ('צפרדעי'), העומדת ליד חדר האוכל, גולש עד גדותיה. לפעמים זה בגלל פעילות בחדר האוכל, לפעמים בגלל ניקיון בבתי הילדים וגם סתם כך. תושבי השכונה פנו אל מנהל עסקי הקהילה ותוך כמה ימים הגיעו 4 פחי אשפה ירוקים לתגבור, ומאז נראה שהצפרדע מעכלת בכבוד את כל המושלך אל קרבה. על כזה אמרו חז"לנו: 'זה נהנה וזה לא חסר'. (יונתן אלטר)

סוף בעמוד הבא

האם תם עידן האנציקלופדיות? נראה שמאז שויקיפדיה בשטח, התייתרו מתוכנם כרכי הענק של האנציקלופדיה העברית ודומיה, שבעבר פיארו את סלוננו – ועתה הם משמשים כיתמך וירטואלי לעמוד בניין הספרייה שלנו המודאג מעט באשר לעתידו...

רופא של מכשירי חשמל. באחד הלילות הפעילה עדי גל את מייבש הכביסה הביתי, אלא שכמו בלילות הקודמים, הוא סרב לעבוד. למחרת, קרא תמיר, לטכנאי מוכר שבדק את מייבש הכביסה והודיע: "המכשיר מת, צריך לקנות חדש". תמיר מיהר לטבריה אל החנות שמוכרת מייבשי כביסה. בדק, חקר, אך לא מצא את מבוקשו. בינתיים החליט לפנות את המייבש ש"התייבש", אל פח האשפה. הוא קרא לדרור ניב שסייע לו להוריד את המכשיר מהקומה השנייה ולהסיעו אל בית הקברות למייבשי כביסה. בעודם מסייעים את המכשיר אל מנוחתו האחרונה, הם פוגשים את בוריס (אבא של קטיה קיים), רכוב על אופניו. דרור סיפר לבוריס את הסיפור, והלה ביקש להציף אל המכשיר. תוך כדי כך שלף מברג המצוי דרך קבע על אופניו, פשפש לרגע בקרביו של המכשיר והודיע בנושלאנטיות: 'אני חושב שהכלי תקין'. תמיר ודרור מחזירים את היבשן למקומו בקומה השנייה. תמיר מכניס את השקע לתקע, לוחץ על כפתור ההפעלה והפלא ופלא... מייבש הכביסה עובד.

מי ומה - המשך...

מיחזור צו השעה. המחוקק עדיין לא קבע חד משמעית את אחריותן של הרשויות המקומיות לנושא מיחזור תוצרי אשפה. תקנה משנת 1998 קובעת שרשות מקומית תפעל להפחתה הדרגתית של כמות הפסולת שלה לסילוק, על ידי פינוי למיחזור של חלק ממנה, ולא מעבר לכך. למרות הגימוגום, מועצות מקומיות רבות נקטו בצעדים כמו הצבת פחים בשלושה צבעים (במקום הפח הירוק) או מתקן מיחזור רב תכליתי כמו זה שבתמונה שלפניכם. אשדות עשתה אמנם כמה צעדים בכיוון, בחזקת מעט מדי, כגון הצבת מתקנים אזוריים לאיסוף בקבוקים, תוצרי מתכת, עיתונים וכיוצא באלה. אם לקחת כדוגמה רשות מקומית במרכז הארץ, הרי שאשדות רחוקה מרחק רב מהסדרת הנושא, אולי כי ההסברה, שהוא התחום החשוב ביותר להפנמת נושא המיחזור, לוקה בחסר, וראוי ללמוד מקיבוץ שכן לנו, שער הגולן, שם אחראי לכך חצרן הקיבוץ, והתוצאות ניכרות לעין.

תופעת טבע מדהימה מתרחשת ערב ערב, עם ערביים, דקות לפני שקיעת החמה. להקות להקות של דרורים - כנראה מהסוג הירדני שהוא שילוב של דרור הבית והדרור הספרדי - חוצות גבולות ושדות - ביטיסה' מהירה נוחתות על עצי הפיקוס שבמתחם הלול. שלושה עצים גדושי דרורים לפני שנת הלילה והמנוחה מצייצות בקול רם בהמוניהן.

בואו עם הילדים לצפות בדבר המדהים הזה, וכדי לראות את הלהקות באות בתעופה- יש לעמוד בכביש הסובב את 'לוג' בין מחסן חומרי הגלם ללול. שווה.

(צילם עמוס גל, כתבה אירית גל)

הדרורים לא לבד. בשעות בין הערבים הקיציות ניתן לראות במרחבים החקלאיים להקות של עשרות עורבים (לא רוצה להגיד סוג עורב כי בטח אטעה ודובי יכעס) אשר נוחתים ונעים באור חליפות.

את life!

עלון 1483

עריכה ומי ומה – אבנר רון
שער ועימוד – אירית גל
צילום עלון – יונתן אלטר